

n. reg 270

EL PLA COMARCAL

ODAT 132399

CORRESPONDÈNCIA SOCIALISTA

ÒRGAN
DE DISCUSSIÓ INTERNA
DE LA CONVERGÈNCIA
SOCIALISTA

MARÇ-76
Número 4

EL PLA COMARCAL.

QUATRE NOTES PER A UNA
REFLEXIÓ TEÒRICA.

EL SOCIALISME I LES RAONS
DE LA LLIBERTAT.

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
CEDOC

CORRESPONDENCIA SOCIALISTA és un òrgan de discussió interna de la CONVERGENCIA SOCIALISTA DE CATALUNYA. Per tant, els treballs que s'hi publiquen no responen a posicions polítiques de l'organització aprovades pels òrgans corresponents. La publicació és oberta a tots els militants i el seu objectiu és enriquir el debat teòric mitjançant l'elaboració de materials que, prèvia discussió als cercles i a les coordinadores, i en tots els àmbits de la CSC, podran constituir elements útils per a anar construint l'entramat teòric del futur PARTIT SOCIALISTA DE CATALUNYA.

En aquest número 4 publiquem tres treballs. El primer ha estat elaborat per diversos militants del CES, atenent a la necessitat de fixar posicions respecte al Pla Comarcal que afecta Barcelona i els municipis pròxims.

El segon treball, "Quatre notes per a una reflexió teòrica", consta de quatre parts: Sobre la formació del bloc social; la nació; la democràcia; la burocràcia. Es una aportació personal d'un company del CES.

El tercer treball, "El socialisme i les raons de la llibertat", és una elaboració d'un altre membre del CES.

Demanem des d'aquestes pàgines l'aportació de col.laboracions a tots els militants de CSC. La vitalitat de CORRESPONDENCIA SOCIALISTA correspon a la vitalitat del necessari debat teòrico-polític que ens permetrà d'establir les bases sòlides del futur Partit Socialista de Catalunya.

EL PLA COMARCAL

I.1 Abans de 1974

El tema d'urbanisme a Barcelona començà a preocupar el Govern cap als anys 1947, quan l'Estat franquista va intuir el problema de vivendes i organització urbana que se li estava creant. Llavors comença l'elaboració del Pla Comarcal de 1953, la finalitat del qual és "posar ordre" a la gran ciutat i al seu entorn, on la immigració -que tant interessava a la burgesia industrial i financera- començava ja a produir els primers conflictes urbans.

Els estudis que es porten a terme cap als anys 60, els més seriosos que s'han fet sobre el tema, defineixen una Àrea Metropolitana de Barcelona -de 150 municipis- com a unitat bàsica de planejament i gestió urbanístics; però la por que al Govern Central li fa l'enfortiment del Municipi de Barcelona, possible bastió polític de la burgesia catalana -llavors clarament més avançada que els sectors hegemònics de Madrid- fa que aquesta idea coherent quedi fraccionada en la comarca de Barcelona, per una banda (vint-i-set municipis), i la resta de l'Àrea Metropolitana, per l'altra.

En el període 1953-1974, el Pla Comarcal de 1953 va quedant progressivament desvirtuat a través de successius plans parcials i construccions il·legals. Això suposa per a Barcelona la pèrdua del 50% dels seus espais lliures en vint anys, i per a la burgesia terratinent l'edat d'or de l'especulació a la ciutat. En aquest període, la mitjana del valor del sòl a Barcelona es multiplica per 35, mentre es construeix sense cap mena de infraestructura perquè la demanda de vivenda creada per la immigració és quasi tan enorme com ho són les plus-vàlues dels negocis immobiliaris. Seria impossible pensar que això s'hagi fet sense la col·laboració directa de l'Ajuntament i altres organismes.

La degradació del casc urbà de Barcelona -mancat d'equipaments de tot tipus- es va estenent com una taca d'oli, generant en els municipis del voltant unes condicions de vida infrahumanes. No es creen, per altra banda, les xarxes de comunicació que uneixin els llocs de treball amb els nuclis de vivenda allunyats de la ciutat, on la classe obrera es veu forçada a allotjar-se, donant lloc així a uns desplaçaments per raons de treball que comporten un desgast suplementari sobre les condicions de sobrecapacitat en que ja es treballa.

Aquest procés desordenat d'edificació i la tremenda alça dels preus de la vivenda són reflex dels trets monopolístics, tant del mercat del sòl com del sector de la construcció, que són els que permeten la creació de tan fortes plus-vàlues. La representació d'aquests monopolis dintre de l'Administració està molt clara en operacions com Bellvitge, Sant Ildefons de Cornellà (Porcioles), Ciutat Meridiana (Samaranch) etc

La gran burgesia tradicional catalana es separa d'una Administració municipal desprestigiada deixant-la a mans de gangsters i sindicalistes (Tormo, Escoña, España i Muntades, Ganduxer, Canyelles) i es crea així una nova èlite local lligada tant a l'Administració com als interessos de la burgesia terratinent. No és estrany, doncs, que l'Ajuntament Porcioles retardi la revisió del Pla Comarcal que és un intent possibilista de posar ordre a una comarca saquejada per l'especulació i una de les més deficitàries urbanísticament d'Europa. El poble veu quasi passivament com les seves condicions de vida van deteriorant-se molt i molt ràpidament, però això és el que va creant una consciència que serà el motor de l'organització i les lluites urbanes que cap als anys 68-70 començaran a sorgir amb força.

I.2 1974, el Pla Comarcal

El Pla Comarcal -versió 1974- és, sens dubte, un pla poc ambiciós i que no respon a les veritables necessitats dels nostres barris, però estableix uns mínims quant a equipaments i zones verdes que són correctes i possibles, donada la situació urbanística de Barcelona, l'estructura monopolística del mercat del sòl i la força que la burgesia terratinent lligada a l'Administració té a Barcelona. Una major organització i desenvolupament de la lluita urbana fins llavors segurament hauria forçat un pla diferent, però serà precisament aquest element el que forçarà encara més l'avanç de la lluita.

El Pla Comarcal estableix una política d'equipaments, reserves urbanes, parcs, expropiacions i futurs òrgans de gestió que en aquell moment haurien pogut servir en molts casos. El seu error fonamental és haver estat elaborat sense una connexió directa amb els sectors populars i les seves necessitats; és un Pla fet a la defensiva, tant respecte als monopolis del sòl com respecte a les necessitats dels barris, necessitats de les que la satisfacció real desborda sense dubte les possibilitats del marc polític actual. El Pla és un intent de racionalització molt propi de la burgesia industrial avançada que comença a veure que, fins i tot per a mantenir el desenvolupament de les forces productives, són indispensables unes infraestructures i un mínim de condicions de vida.

En els mesos que sequiren el Pla, els barris veuran coincidir a l'entorn del Pla part de les seves reivindicacions amb la conveniència de la burgesia de fer prevaler la gestió en front del caos urbanístic. L'oposició al Pla Comarcal va venir part des dels mateixos barris que es veien afectats per vials i altres elements, però sobretot va venir per part de la burgesia terratinent que veia disminuïdes les seves grans expectatives de rendibilitat en moltes zones de Barcelona, precisament aquelles que en el Pla es destinaven a usos públics. La maniobra contra el Pla, de la burgesia terratinent, va cristal·litzar en la creació de l'Entitat Metropolitana de Barcelona on van ésser elegits consellers els regidors més vinculats als interessos immobiliaris, i que per altra banda permet al Govern Central un control directe sobre una operació que és la de més volum econòmic a Catalunya durant l'època franquista.

ta. A partir d'allà, va començar un procés de desafectacions de terrenys destinats en el Pla a parcs i equipaments, que es van produir resonent molt més que mai a les pressions de sectors terratinents vinculats a l'Administració.

Cal denunciar, també, com a demagògica la postura mantinguda pels Sindicats de la construcció quan diuen que el Pla Comarcal és causant de l'atur obrer en el sector. Darrera d'això hi ha que quasi tots els constructors tenen al mateix temps immobiliàries -és a dir, són propietaris de sòl- a Barcelona, i el Pla Comarcal els significa una pèrdua de rendabilitats important. Per a aquest sector és indispensable un desplaçament de la seva activitat productiva fora de la conurbació de Barcelona, i una aplicació del capital i la mà d'obra a treballs de creació d'infraestructura, però això és evidentment menys rendable que edificar les cantonades dels nostres carrers i places.

De 1974 a 1976 la burgesia terratinent va guanyant successivament més i més posicions, el que repercuteix en la pèrdua del 40% dels espais lliures projectats en el pla de 1974. Aquest procés cristal·litza en la caiguda d'en Masó -representant més o menys clar de la burgesia industrial avançada- i la pujada al'Alcaldia d'en Viola -registrador de la propietat!- representant inequívoc de la burgesia terratinent, i, per tant, també la caiguda d'en Serratosa, reflex de la "filosofia racionalitzadora i pactista" del Pla Comarcal de 1974.

Paral·lelament el nivell de consciència en les lluites urbanes als barris va creixent i neix a Barcelona una vertadera batalla popular entorn al Pla Comarcal.

El desembre de 1975 l'Ajuntament de Barcelona presenta una proposta per a la reforma del Pla, elaborada pels Arquitectes Municipals, Bordoi, Soteras, Busquets i companyia, i beneïda prèviament pels Regidors Canyellas, Tormo, Ganduxer, etc. És a dir, per l'èlite tècnica i política de l'especulació. Les intensitats d'edificació són molt més altes, els espais lliures públics per a equipaments i parcs queden pràcticament reduïts al roc que existeix, i els resultats són pèrdues que representen en molts barris entre el 60 i el 80 % respecte al Pla Serratosa. A això cal afegir que a partir d'ara els equipaments podran ser de propietat privada, no especificant el Pla aquells que seran d'ús públic del que serà estrictament privat, Clubs de Tennis, escoles privades, i fins i tot hotels.

II- EL PERIODE QUE ARA S'OBRE

El 3 de febrer de 1976 s'anrova inicialment el nou pla comarcal. Caldrà veure el seu contingut quan al cap d'unes setmanes surti a informació pública. El que ja sabem és que representa una pèrdua molt important per a la ciutat quant a equipaments i espais lliures, el qual no vol dir que això succeeixi a cada un dels barris perquè l'afectació és molt desigual; també representa la conservació d'una sèrie d'afectacions per vials que posen en joc l'entitat de molts barris i la vivenda molta gent. El gran perill no es troba però tant en les zones que es delimitin sobre zones que

és el més fàcil d'identificar- sinó en les normes legals que acompanyen el Pla, i que ja sabem que permeten una edificabilitat més alta, i en el fet que els equinaments puguin ser de caràcter privat (clíniques en comptes d'hospitals i escoles privades en comptes de públiques). Moltes zones que en el Pla anterior es proposaven per a ésser expropiades ara deixen de ser-ho. La burgesia terratinent ha fet prevaler la seva força per sobre dels interessos populars.

Els efectes del pla començaran a sentir-se immediatament. A mitjan febrer es començaran a donar llicències d'edificació sobre els solars que hagin quedat desafectats, i la possibilitat de començar a obrir vies noves és en molts casos també immediata. El procés -si les forces populars no aconsegueixen aturar-lo- és irreversible car la lluita revolucionària pot canviar l'estructura d'una societat, però difícilment destrueix cases edificades. El nou Pla Comarcal és un atemptat contra un patrimoni que és de tots i que s'ha de reivindicar per a tots: el sòl urbà. En aquest sentit és vàlid ja des d'ara plantejar la municipalització del sòl.

C.S. junt amb altres forces polítiques i populars es planteja:

- El rebuig d'un pla urbanístic elaborat al servei dels interessos de la propietat del sòl, sense cap mena d'instrument de control ni participació per part dels sectors populars.

- L'Administració que hauria d'aprovar aquest pla no és representativa dels veritaders interessos dels ciutadans. No té legitimitat que tan sols el sufragi universal pot donar-li. En aquest sentit ens fem ressò de la campanya ja iniciada per la dimissió d'en Viola i de tot el Consistori i igualment per la depuració de tots els tècnics implicats en casos d'especulació, etc...

- A curt termini cal tàcticament defensar els perímetres de suspensió de llicències d'edificació vigents el 31 de desembre de 1975, resultat del Pla de 1974, més algunes desafectacions. Es tracta de "congelar el Pla Comarcal" fins que un nou Ajuntament més representatiu dels interessos ciutadans i populars pugui prendre una decisió més d'acord amb les nostres reivindicacions. Sols en marc d'eleccions municipals lliures i democràtiques es podria prendre una decisió d'una importància tan definitiva per a la ciutat.

- Per altra banda considerem que sols en una societat socialista i autogestionària podrà dur-se a terme una ordenació del territori al servei dels veritables interessos populars. Per a això cal que es produeixi abans la municipalització del sòl urbà, que des d'ara cal reivindicar. La planificació i la gestió del procés urbà ha de radicar el més a la vora possible dels afectats, és a dir, en ells mateixos. Els barris han d'anar assumint aquesta funció que culminarà en l'autogestió municipal a nivell de barri, tant de la planificació urbanística -salvant aspectes generals- com de la gestió dels equinaments, etc...

- Per a anar cap a aquest camí cal iniciar des d'ara lluites concretes, i és evident que el Pla Comarcal significa un punt àlgid de la lluita urbana, tant pel que fa a enfrontament pel "qui l'ha fet" com pel que fa a qüestions -reivindicacions

concretes. (Vials al servei del centre, que destrueixen els barris perifèrics, manca dels mínims equipaments urbans, etc...)

C.S. obre un procés de lluita, que en aquest moment passa per:

- Organització com a front de lluita dels militants de cada barri dedicats específicament al treball de barri, independentment -paral·lelament- dels cercles territorials on militen persones que treballen a fronts diferents. Això a fi d'assegurar la coordinació entre els militants de C.S. que lluiten en el barri, i a fi de portar endavant la discussió de temes específics del barri.

- Tirar endavant urgentment la línia sectorial de barris, i la seva discussió a tots els cercles.

- Elaborar, a nivell de barri, un programa d'Alternativa Democràtica, i donar-li la màxima difusió possible; aquest programa és important que respongui als interessos reals i mobilitzadors de cada barri i es concreti en reivindicacions en el terreny de Sanitat, Ensenyament, serveis municipals, etc...

- Participació en els òrgans unitaris de barri -Associacions de Veïns allà on n'hi hagi, i si no prendre la iniciativa de la seva creació- fent sentir la nostra veu, i denunciant alhora tota mena de sectarismes. En aquest sentit cal enfortir les vocalies, portar-hi iniciatives i realitzacions concretes, aportar-hi nova gent, captar-hi nous militants de C.S., etc... Cal anar assumint càrrecs en aquestes juntes d'A.V. a fi de dur un treball també a la Federació, òrgan que pren una importància cada dia més decisiva a la ciutat, i on C.S. ha d'ésser present. També cal una coordinació de tots els militants de C.S. que treballin a la Federació a fi de portar-hi una política comuna, sense caure per això en el sectarisme.

Pel que fa al Pla Comarcal, en concret cal:

- Enfortir amb la nostra lluita la consciència del barri davant un pla que intenta a les nostres necessitats mínimes, explicant el contingut polític d'aquesta lluita al major nombre possible de gent. Per a això s'han d'utilitzar tota mena d'actes legals (Assemblees de l'Associació de Veïns, Exposicions, Actes, Fulls informatius, etc...) però també cal utilitzar un altre tipus d'accions quan el nivell de consciència ho permeti (Manifestacions, Concentracions, Ocupacions de solars en vèrrill, pintades, mítings al barri, etc...). És important anar creant el clima al barri perquè aquest tipus d'actes -que representen un avanç en la lluita urbana en el seu moment més àlgid- siguin assumits pel major nombre possible de persones. Per a això cal explicar molt bé les repercussions concretes del Pla en el barri, ja que és aquest el primer element mobilitzador.

- Creació de comissions d'afectats, portant-hi la iniciativa, i també de comissions que treballin sobre les necessitats del barri en espais per a parcs, equipaments, etc... Per a això cal demanar ajuda a les persones del barri que més hi hagin treballat, i si cal proposar a Coordinadora de Barris la necessitat d'ajuda externa al barri. Cal crear una taula reivindicativa davant el Pla a nivell de Barri.

- No acceptar cap mena de negociació amb l'Ajuntament o Corporació si no és en

base a l'acceptació per ells d'aquests mínims reivindicatius.

- Preparació d'al·legacions al Pla que reflexin el contingut d'aquestes reivindicacions, però en les que també es denunciïn els mecanismes antidemocràtics amb què ha estat elaborat el pla, donant-los un contingut polític a la vegada que reivindicatiu.

- Endegar una campanya de premsa a nivell de cada barri, denunciant la figura del regidor del districte, el caràcter antipopular del pla i sobretot parlant de les reivindicacions concretes de cada barri.

- Cal exigir com a públics tots els solars que en el Pla Comarcal de 1974 quedaven com a públics -parcs i equipaments- especialment els que hagin estat desafectats o bé els que no quedin afectats en el Pla que surti a informació pública. Això és un mínim que la mateixa Administració en un moment donat ha acceptat que era necessari, i per tant la seva reivindicació ha de ser escoltada, independentment que es demanin més solars dels que es proposaven en el pla del 74.

- És important veure els efectes produïts sobre el nou pla per les al·legacions que es van presentar pels veïns l'any 1974, i denunciar si no s'han tingut en compte.

- S'hauria de pensar també en reunions inter-barris quan la problemàtica sigui similar, per a definir polítiques a seguir, estudiar els problemes i convocar actes mixtes i massius.

- Tota aquesta lluita ha de servir per a enfortir la nostra presència efectiva en el barri i a les Associacions de veïns, pensant que és a través d'elles que s'ha d'anar configurant l'Alternativa Democràtica de Barri i la creació dels òrgans de poder provisional. Aquest punt és encara més important davant la proximitat de les eleccions municipals.

Cal tenir present el contingut revolucionari que avui té aquesta alternativa democràtica a nivell de barri.

QUATRE NOTES PER A UNA REFLEXIÓ TEÒRICA

1. SOBRE LA FORMACIÓ DEL BLOC SOCIAL.

El desenrotllament de la societat capitalista produeix una divisió tendencial en dos grans blocs: burgesia i proletariat. Aquesta és al menys la definició més clàssica de la qüestió. A mesura que entrem en el segle XX i mentre es produeix la transformació-desaparició de les classes corresponents a antics modes de producció s'evidencia, però, que es consoliden uns sectors socials que, de fet, s'escapen a la dicotomia assenyalada.

Les transformacions més importants van per:

a) concentració i jerarquització de la burgesia, de tal forma que amplis sectors d'ella (a escala estatal o supraestatal) perden el domini real sobre el mercat o sobre les empreses, al temps que conserven la propietat (generalment de forma fraccionada) sobre els instruments de producció. El procés de jerarquització produeix un procés de subordinació amb l'auge del capitalisme financer i l'imperialisme. Aquests sectors subordinats, concretats de vegades en sectors econòmics gairebé marginals (tèxtil, per exemple) tenen una posició dominant i al mateix temps d'oposició a les formes de capitalisme més avançat. Però, en qualsevol cas, sembla que la seva iniciativa transformadora està condemnada al fracàs per la impossibilitat de

dirigir tant una alternativa capitalista com una tercera via basada en un model desferrat de mode de producció.

b) ampliació de la classe obrera, que malgrat tot no arriba a ésser en el conjunt de la societat una majoria absoluta de la població activa, del conjunt dels treballadors. Però que segueix constituint l'eix per a una alternativa al sistema, tant per la seva concentració i combativitat, com pel fet de trobar-se en el lloc central del procés productiu.

c) ampliació progressiva d'un sector de la societat que es veu obligat a vendre la seva força de treball i que és inserit en el procés productiu en un lloc subordinat, no idèntic a la classe obrera. Les funcions que realitza dins el sistema capitalista són essencials per al seu funcionament (com també ho seran en la immensa majoria dels casos per a un sistema socialista). Aquest sector comprèn administratius, treballadors de sectors no vinculats directament a la producció, tècnics, etc. i constitueix a vui un element capital per a l'estabilitat o inestabilitat del sistema.

d) pèrdua de força i pes relatiu de les classes agràries, subordinades en àmplies proporcions al capitalisme financer i immerses en un procés general d'em pobriment, encara que conservin alguns sectors la propietat de la terra. El des

enrotllament desigual crea àrees d'empobriment progressiu que, més enllà de l'agricultura, afecta a les zones agràries.

Es sobre aquests dos darrers sectors: treballadors no integrats en la classe obrera, i pagesos amb terra però subordinats, on es lliura la lluita política de captació, essencial, per a les transformacions en el nostre medi. L'ambigüitat possible de la seva pràctica (produïda per raons diverses: lloc en el procés productiu, propietat de la terra, nivell de renda, origen social, ideologia, esforços de la burgesia per a dividir els dominats, errors de les alternatives organitzatives, etc.) reposa per contra en una identitat objectiva d'interessos amb la classe obrera, a partir de la seva subordinació, de la seva no-presència en les decisions generals i la seva necessària incorporació a una nova societat, que només pot construir-se comptant amb ells com a membres de ple dret.

Ultra aquests dos sectors, els intel·lectuals (progressivament assalariats) que no troben a nivell ideològic valors de progrés dins les posicions del capitalisme avançat, i els sectors socials menys afavorits quant a la pràctica de les llibertats fonamentals (dones, joves, etc.) poden constituir forces de recolzament al bloc social majoritari a construir: el front dels treballadors.

L'acceptació d'aquests trets implica tenir en compte també les transformacions que s'han operat en el segle XX en la vida política: creixement de la importància dels instruments de control ideològic i, per tant, possibilitat de manteniment del domini a partir de l'hegemo-

nia cultural, provocadora de la indiferència o la insolidaritat; tecnificació i allunyament de la societat dels instruments coactius essencials, dotats d'una coherència ideològica notable; modificació de les connexions entre Estat i classe burgesa, operades més a nivell d'indústries, administració, arbitratge, "planificació", etc. que a nivell de la presència de representants seus en les institucions parlamentàries; etc.

Tot això provoca la inviabilitat de les estratègies esquerranistes i de les posicions insurreccionals, així com de les reformistes, que no tinguin en compte: a) l'hegemonia burgesa existent (adhesió voluntària de sectors considerables de treballadors a l'ordre capitalista); b) els progressos tècnics en els aparells coactius, que des de fora de l'Estat sembla problemàtic de poder conquerir; c) el nivell de benestar assolit fins avui de forma desigual pels diversos sectors de la societat; d) l'existència d'un interès objectiu pel socialisme en la immensa majoria de la societat.

Només creant una nova hegemonia (al temps que esquinçant la vella) a partir d'un programa possible i que resumeixi la voluntat d'una àmplia majoria per resoldre la crisi social inherent a la societat capitalista és possible de pensar en la creació d'elements de ruptura, que reproduïxin de forma ampliada la mobilització de la societat (sindical, cooperativa, ideològica, de formes de vida, etc.) per tal de potenciar les contradiccions en el si de l'Estat, com a expressió de les contradiccions assumides en el si de la Societat. La dialèctica en-

tre el desenrotllament de la lluita de classes en la Societat i la seva potenciació en el nivell de l'Estat és el mecanisme que pot obrir noves fronteres a la lluita pel socialisme. I això implica que ni el reformisme, ni l'insurreccionalisme poden avui, en el nostre context, descabdellar un procés vers el socialisme.

2. LA NACIÓ

Les posicions del socialisme tradicional contra el nacionalisme (entès com a moviment que subordina les diferències i l'antagonisme de classe en favor de la unitat al servei de les classes dominants) és una constant històrica a Europa. D'aquí a la consideració de la Nació com un concepte de la burgesia hi ha evidentment un gran salt, però un salt que s'ha donat masses vegades. I que en certa manera molts tenen implícit. Davant el plantejament "nacionalista" només s'ha sabut oposar la creença en un verbal i inconcret "internacionalisme". La força aglutinant dels trets nacionals (abandonada a la burgesia) ha estat tan poderosa que la doctrina tradicional ha hagut d'apelar (per tal d'explicar-la) a la traïció dels dirigents.

Però aquest plantejament desconeix que la Nació és una forma d'organitzar la Societat, potenciada amb la creació dels Estats burgesos, com a vida d'uniformització (jurídica i territorial). Desconeix que és un marc d'enquadrament de la Societat inherent a tot tipus d'Estat modern. Tot Estat (amb indiferència del seu contingut social) tendeix a

crear una Nació homogènia o integrada, i tota Nacionalitat pugna per adquirir el seu Estat. L'entrecreuament de les fronteres de classe (i de la lluita de classes) amb els enfrontaments nacionals passa per la forma com la burgesia ha assolit el poder a cada Estat i ha arribat a forjar el seu marc social de domini i de reproducció del domini.

Tota classe en la mesura en què defineix el caràcter i l'organització de la seva dominació, en què defineix el seu Estat impulsa la construcció d'una Nació. Tot programa polític presuposa i reafirma o nega una divisió nacional. Tot partit expressa una voluntat nacional-estatal.

Els països on es crearen grans Estats abans del desenrotllament capitalista, la uniformització (relativa) de la Societat i la creació de Nacions han tocat amb el manteniment de realitats nacionals en el seu si, amb característiques diferenciades a tots els nivells que han pugnat per mantenir-se i reproduir-se.

L'esbandiment dels trets diferencials heretats de la societat precapitalista en el marc territorial que domina la burgesia gràcies al domini de l'Estat planteja des del punt de vista nacional el problema de la subsistència de nacionalitats (per la manca d'Estat i per tant de la reafirmació de la seva unitat específica) en el seu si. La persistència d'elements diferencials objectius permet de detectar la seva presència (llengua, cultura, etc.). La voluntat d'organitzar-se políticament, la seva realitat. La decisió de formar part d'una comunitat territorialment assentada implica la incorpo-

ració de nova sàvia humana a la lluita pel programa (projecte) nacional desplegat per les grans forces socials. I, per tant, l'adopció dels trets específics, a un termini més o menys llarg, com a causa i conseqüència de la mateixa i futura unitat social a crear. Futura com a projecte total; però immediata com a organització política de la seva força partidista.

El desenrotllament desigual operat dins una mateixa formació social, en superposar-se als elements socials subsistents crea relacions de classe diversificades que troben la seva unitat en la creació d'unitats heterogènies, alhora vinculades i subordinades a la Nació impulsada per la classe dominant i enfrontada amb ella en projectes alternatius.

Un plantejament que tingui com a centre la resolució de les contradiccions dins la Societat implica la creació d'un Estat dirigit per la Societat (en procés d'eliminació de la seva divisió en classes) i la seva estructuració tenint en compte aquestes realitats nacionals per a potenciar-les políticament. És a dir que assumeixi la realització d'elles sota forma estatal. I, per tant, l'assumpció d'un comportament coherent per part dels partidaris d'aquest plantejament dels seus personals trets nacionals i dels del mateix plantejament general. Només la impulsió d'un nou programa nacional, partint de la incorporació dels elements diferencials per a resoldre'ls políticament pot, d'altra banda, solidificar l'ampli ventall de forces socials que aspiren a una nova Societat. I per tant a un nou Estat.

Davant el tema de les nacionalitats no realitzades només hi ha dues posicions:

la lluita contra elles o la seva realització política. No hi ha possibilitat de neutralisme o indiferència davant el caràcter i la forma nacional d'un programa polític. I els militants han d'assumir personalment les conseqüències del programa que propugnen. En tot cas hi ha moments tàctics. Però la tàctica no pot ser contradictòria amb el programa.

Només l'adopció del principi de l'autodeterminació de les nacionalitats "no completes" (oprimides) pot generar un moviment de solidaritat de fons entre els treballadors de les nacionalitats oprimides i els de les opressores sobre una base d'igualtat. Només sobre la base de la defensa del dret a l'autodeterminació de les nacionalitats pot pensar-se en la possibilitat de dressar un veritable internacionalisme. Només sobre la base de l'adopció pràctica del principi d'autodeterminació és possible a escala mundial pensar en la formació d'un bloc anti-imperialista que pugui trobar un ajut actiu dins les mateixes nacions imperialistes, eliminant les possibilitats de creixement del xovinisme.

El mateix capitalisme evidencia ja avui l'intent d'iniciar una "superació" de les divisions nacionals mitjançant l'expansió d'unes característiques nacionals uniformes (culturals) i el domini d'unes societats sobre les altres. La creació d'unitats supraestatals (a través de la violència material i ideològica) no implica la negació de la tendència a la formació de grans unitats estatals, però no implica tampoc la sublimació de les qüestions nacionals. Un Estat dirigit per una Societat en camí vers el

Socialisme implica l'afirmació de quina és la Nació-Societat que l'ha de contenir. Això implica una actitud definida, i explícita. Una societat socialista no pot autogovernar-se, sinó parteix de l'autogovern de totes les societats que la componen.

Davant l'internacionalisme capitalista basat en la dominació i l'explotació pot oposar-se l'internacionalisme socialista basat en la defensa activa (no sols en el respecte) de l'autodeterminació de les nacionalitats.

Es des d'aquesta perspectiva com cal enfocar l'internacionalisme: sobre una base de solidaritat i de lluita contra tota forma d'opressió. L'internacionalisme apunta a la voluntat de superació de marcs tancats, a la creació d'aparells estatals que no portin a l'enfrontament entre les nacions que volen el socialisme, a la superació del tancament de la lluita de classes dins el marc estatal, a l'afirmació de la unitat d'interessos dels treballadors de tot el món, expressada en una lluita comuna contra l'imperialisme i contra tot sistema que es basi en el domini i l'explotació d'uns pobles (o uns homes) sobre d'altres. El dret de les nacionalitats a crear el seu Estat és l'element que permet precisament plan-tejar l'aliança de tots els treballadors, arribar a la pràctica de l'internacionalisme.

D'altra banda, precisament com a expressió de la identitat d'interessos de base de tots els treballadors, la tendència a l'aliança política i a l'expressió de la solidaritat internacional impulsa la creació de formes d'organització polí-

tica supranacionals. Formes estatals més possibles i necessàries en aquells territoris on la contradicció nacional no és la principal en la lluita pel socialisme i on la consciència nacional no implica la ruptura total entre comunitats. La Federació pot ésser aleshores la fórmula política que permeti el lliure desenvolupament de les nacionalitats, la seva concreció en Estats i la construcció acabada de les noves nacions.

Cal, però, distingir entre l'internacionalisme socialista i l'internacionalisme dels Estats nacionals. Mentre existeixin Estats nacionals no hi ha altra forma d'enfocar l'internacionalisme que la basada en la solidaritat de classe (no en la solidaritat d'Estats) i la convergència dels Estats en acords lliures, federals. La cooperació i l'aliança són la via per la qual es pot arribar a la realització de la comunitat internacional que seguirà estructurada en les unitats socials, transformades, de les nacionalitats.

3. LA DEMOCRACIA

La creació de l'Estat burgès ha estat presidida per la segregació d'un tema central: el "control" de l'Estat per la Societat. Els representants de la Societat expresaven la voluntat de l'Estat. El principi, motor de la creació del nou Estat de classe, comportava la igualtat jurídica com a base i la creació d'uns cos de representants. Els dos elements se superposaven a una situació de no igualtat real i de control de la classe

dominant dels representants. Quan amb el sufragi universal s'assolí la representació de tota la societat i amb l'Estat de capitalisme avançat s'arribà a la intervenció estatal arreu, s'evidenciaren els límits mateixos a què un Estat burgès podia arribar en la seva democràcia: el manteniment del domini de classe. O el retorn a una situació de domini obert, o l'allunyament dels centres de decisió fonamental del control dels representants. I s'evidencià també que la divisió de la societat en classes, i la seva reproducció històrica, és l'element que impedeix la realització d'un sistema veritablement democràtic.

En control de l'Estat per la Societat i no per una part privilegiada de la Societat només pot enfocar-se des de la perspectiva de la desaparició de tot sistema de classes. Només aleshores arriba a ésser possible enfocar la qüestió del control de l'Estat per la Societat. La realització plena de la llibertat presuposa la destrucció de les classes. I només és possible pensar en això en el marc del Socialisme.

La crisi dels Estats democràtics actuals és la crisi d'uns Estats que mantenen les formes democràtiques, estructurant un domini de classe que només necessita de les formes de representació d'opinions com a mecanismes d'hegemonia i desorganització dels sectors no dominants de la Societat, però en què les classes dominants no utilitzen de forma exclusiva les institucions representatives de l'Estat com a canals per a la pròpia representació i com a plataforma per a resoldre les diferències particulars.

L'afirmació dels principis democràtics (representació d'opcions plurals seguint regles majoritàries, llibertat i llibertats, igualtat jurídica i social) només és assimilable coherentment a llarg termini pels sectors que assumeixin com a alternativa l'eliminació de la divisió de la societat en classes. Només el socialisme pot realitzar la democràcia, entesa com a domini de l'Estat per la Societat i, per tant, com a eliminació de les classes en la Societat i consumció del caràcter distint i opressiu de l'Estat.

Les perspectives del socialisme a Europa avui són unes perspectives necessàriament majoritàries. L'assalt al poder a partir d'unes minories, cuirassades amb una teoria sòlida, una organització rígida i una actuació audaç, és una perspectiva il·lusòria. Només trencant l'hegemonia cultural i ideològica i bastint una alternativa majoritària pot ésser possible avui plantejar-se un canvi. Això implica naturalment que tota perspectiva d'alternativa ha de comptar com a element fonamental que ha d'ésser àmplia i que ha d'incorporar les diverses tendències, ideologies, programes i organitzacions que estiguin en favor de l'objectiu fonamental: la destrucció de la societat capitalista i l'establiment del socialisme. La qual cosa significa la construcció d'una Societat sense classes que comoti amb un Estat dirigit per ella i per totes les seves tendències, que utilitzin aquest Estat per a la transformació i l'alliberació humana. La lluita política oberta, el pluripartidisme i la discussió com a element polític fonamen-

tal en són les conseqüències; i l'estructuració d'un Estat amb unes institucions que serveixin per a resoldre les contradiccions no antagòniques entre aquests sectors, el resultat.

Però no només això. Implica també que la nova estructura política parteixi d'uns punts del programa a realitzar que es concreten en la gestió democràtica d'un Estat, dirigit i limitat per la Societat, en l'autogestió. I des d'aquesta perspectiva no hi ha contradicció teòrica entre l'Estat socialista (i per tant democràtic) i el que Marx atenent al seu contingut de classe nomenava "dictadura revolucionària del proletariat". Des d'aquesta perspectiva, caldria afirmar que l'Estat soviètic no és un Estat socialista. No compleix les condicions mínimes per a qualificar-lo com l'autogovern dels treballadors. El socialisme, o és democràtic o no és socialisme.

El contingut socialista de l'Estat, entre d'altres coses, presuposa doncs lliure joc polític, pluralitat de tendències, llibertats fonamentals reals, com a limitadores de l'Estat i propulsores de les reformes, creació d'institucions polítiques que canalitzin la participació de la Societat i que permetin de resoldre els conflictes socials, econòmics, etc. dins el si de la nova estructura política, que com a tal ha de furnir un procediment per a resoldre les contradiccions entre els sectors dominants i ha de realitzar el programa general seu que, en el cas del front dels treballadors, no és mantenir la seva dominació permanent, sinó suprimir-la.

I una gestió democràtica de l'Estat e-

xigeix la intervenció el més àmplia possible de la Societat sobre l'Estat, que com a mínim ha de concretar-se en l'elecció i revocació dels governants, en l'establiment d'un sistema de controls de la societat sobre l'aparell institucional estatal i en la realització de la majoria possible de funcions polítiques i de direcció per la societat.

Del primer punt no caldria dir-ne gaire més. Implica la necessitat de crear un Estat que sigui un reflexe de la nova Societat en creació i que permeti resoldre en el seu si les contradiccions actuals. Ha de combinar els criteris d'eficàcia tècnica i la discussió política (general) de les decisions. I una i altres amb el control polític.

La creació d'uns controls transcendeix el primer apartat en la mesura en què el control des dins de l'Estat apareix com a poc senzill en les societats avançades, en què la gran quantitat de decisions estatals s'escapen a la possibilitat d'un control general. Només pensant en formes com la descentralització de les decisions i la creació de múltiples centres de poder, fins i tot especialitzats, és possible encetar una participació més fonda de la societat en les decisions i el control. Federalisme i autogestió apareixen aleshores com a elements fonamentals d'una democràcia socialista. Federalisme entès com a autonomia política (de l'Estat federal a l'autonomia local o comarcal) i autogestió entesa com a control polític (actiu i passiu) dels treballadors sobre les relacions socials i els centres de decisió col·lectiva.

La gestió social dels serveis públics surgeix com a tercera perspectiva en què és possible de retornar l'Estat a la Societat, evitant els riscos del pes estatal i potenciant les municipalitzacions i l'autogestió.

Tot el que hem dit implica el plantejament de la necessitat d'impulsar les organitzacions socials, el més diversificades i àmplies possible (especialitzades o no), que incorporin la Societat a la política. No hi ha via majoritària, sense articulació organitzativa de les organitzacions col·lectives, de massa.

I possiblement tot el que s'ha dit implica també una distinció important (important perquè de vegades es confón): en principi no és idèntica l'afirmació "el socialisme és democràtic o no és socialisme", amb l'afirmació "el pas al socialisme es realitzarà ací a través de la creació d'una democràcia en profunditat".

Encara que si acceptem que la burgesia ha esgotat les possibilitats de direcció de la Societat a través del desplegament del programa democràtic i considerem aquest com a contradictori amb el capitalisme, totes les forces de renovació social han de convergir en la realització del programa democràtic a partir de la direcció de l'Estat, direcció d'un i altra que assegura el pas al socialisme no com a ruptura d'un dia, sinó com a segona fase de la mateixa etapa a través d'una difícil i conflictiva transició. Si no hi ha a Europa altra via que la majoritària, això implica que les vies democràtiques de la societat capitalista poden (deuen) ésser assimilades per a plantejar des d'elles les alterna-

tives al sistema, crisi només resoluble a través dels avenços forjats en la coordinació entre els moviments majoritaris i les puntes de transformació política dins l'Estat.

Això implica que abans d'iniciar un període de transformació cal combinar els moviments majoritaris de la societat i les conquestes de reformes parcials dins el sistema polític, com a dues vies de concreció de la crisi. No hi ha reforma del sistema, no hi ha esquerranisme possible. Hi ha una política revolucionària de reformes (en la perspectiva de la crisi orgànica) i mobilització de la societat (en la perspectiva també de la crisi). Crisi que només és pensable en la combinació de la búsqueda de la majoria i de la projecció d'ella sobre un Estat que no pot resoldre-la sense transformar-se, sense esdevenir una altra cosa. Evidentment no com a flor d'un dia, sinó després d'un llarg procés (i contradictori) en què la seva naturalesa esdevé incoherent i engloba racionalitats contradictòries. Un Estat que es converteix en teatre de la lluita de classes.

4. LA BUROCRÀCIA

Parlar de la burocràcia vol dir parlar d'un dels temes en què els corrents socialistes es troben més desarmats. L'afirmació del caràcter "burgès" i parasitari de la burocràcia és una constant de les interpretacions més esquerranes. La defensa de la burocràcia com a element fonamental és una de les constants de la dreta reformista. I del stalinisme. Però diria que per sota hi ha un tret comú a

EL SOCIALISME I LES RACIONS DE LA LLIBERTAT

una i altra posició que consisteix en eliminar el "problema" de la burocràcia i, a través d'una fórmula arbitrista, donar per resolt el problema, que és possiblement un dels més importants dels que es plantegen en un Estat Socialista, i a bans.

No n'hi ha prou en dir "no" a la burocràcia i atacar tot sistema polític que l'utilitzi. No n'hi ha prou en dir "si" a la burocràcia i posar la realitat actual com a prova de la seva validesa permanent.

En les actuals perspectives del nostre medi no és possible d'imaginar un tipus d'organització que no impliqui l'existència d'un personal especialitzat en ella. Això és veritat tant a nivell d'empresa, com de partit, com d'Estat. Bramar contra la burocràcia i en favor de la seva destrucció immediata és retornar al tòpic anarquista, avui menys consistent, quan l'Estat burgès i la societat capitalista de què hom parteix per arribar al socialisme no és ja l'Estat liberal, sinó la poderosa màquina del capitalisme monopolista.

D'altra banda, les tasques d'organització que han crescut en importància adquireixen un caràcter de necessitat que fa inviable qualsevol plantejament que no les tingui en compte.

Però resulta també evident que un Estat que respongui al domini dels interessos i les voluntats participants de la majoria de la Societat s'ha d'articular com a mecanisme pròxim a ella, que pugui combinar l'organització necessària amb l'organització volguda i el control dels organitzadors. Ha d'abandonar actituds

de perennitat i acceptar com a nord la creació d'una societat autogestionada. Cal enfocar el tema de la burocràcia com el tema del control de la burocràcia: límits a la seva actuació i participació-control dels governats. Tot i tenint sempre present que la burocràcia té una posició social ambivalent, com a servidora de l'organització (Estat, empresa o partit) i de la base social de cadascuna d'elles. Aquesta tensió només és resoluble en la mesura en què hom pugui plantejar com a actual la transcendència (resolució) de les tensions fonamentals de la Societat.

En el període intermedi cal desenrotllar totes les formes possibles que permetin de subordinar l'Estat a la Societat, dotada de grups actius diferenciats i de plenes llibertats polítiques, de crear el control, per tant, dels servidors de l'Estat (com a persones no distintes de servidors de la Societat). I això només és possible desenrotllant totes les formes imaginables d'acostament de la política a la Societat. I eliminant els somnis de destrucció de la burocràcia. I de la pretesa neutralitat política de la burocràcia com a servidora de l'Estat.

Precisament en la mesura en què això sigui possible, és pensable que sectors reduïts o amplis de l'Estat que tenen opcions personals no concordants amb les classes dominants i tenint en compte que la burocràcia no és en si enemiga de la Societat (no és parasitària) sorgiran dins d'ella (tant a nivell d'idees com d'acció política) nuclis en favor d'una nova societat.

Potser amb més claretat encara, pel seu allunyament de l'Estat, però amb la mateixa base del seu interès en una organització no capitalista, la burocràcia de les empreses (socialment assalariada i subordinada, i víctima de la degradació de les condicions de vida) té els seus interessos objectius en la reestructuració de la Societat, en la formació del front dels treballadors.

Un tema fins a un cert punt diferent és l'existència de burocràcia dins els partits i els sindicats. D'una banda és necessària i de l'altra és perjudicial. Trobar l'element d'equilibri és en el fons adquirir un nivell i qualitat de militància suficientment ampli i intens

i forjar un moviment de masses suficientment poderós com per a evitar que els funcionaris degenerin en burocràcia. La mobilitat del personal organitzador i, per tant, la formació política dels ciutadans passen per la politització intensa i pel recel davant les formes de permanència que allunyin els permanents del treball polític diari de base i de la política pràctica de la lluita socialista. El problema queda lluny d'ésser resolt en qualsevol nivell: resten uns principis i l'anunci d'una possible font de conflictes generals dins la Societat nova, potser la principal en determinats períodes. Caldria, com en tants d'altres temes, treballar-hi més. Teòricament i pràcticament.

EL SOCIALISME I LES RAONS DE LA LLIBERTAT

L'aclariment del lligam substantiu entre socialisme i llibertat no és ajornable. La urgència dramàtica de la situació política actual no ens eximeix de la reflexió sobre allò que, potser en la mesura en què aconseguirem d'explicar-ho al nostre poble, podrà influir decisivament en el resultat d'aquest difícil període històric.

Parla encertadament el fullet "Pel Socialisme" (declaració de Convergència Socialista de juny del 75) de la "vocació irrenunciable del socialisme a la democràcia i a la llibertat". Seria tímid, això no obstant, creure que tal vocació es realitzarà amb "...el manteniment de les llibertats polítiques i personals". No, cal una actitud teòrica decidida, no el manteniment sinó l'ampliació extraordinària que permet i a què obliga per definició el socialisme, que és el màxim conjunt de llibertats que pot assolir avui la societat humana.

La llibertat és al programa de les forces d'esquerra, però encara no de manera ferma i prou sentida en la ideologia fonamental. I això, a part de la qüestió de principi, podria implicar greus conseqüències pràctiques perquè sense convenciment ideològic i emocional és impossible de defensar sense vacil·lacions una estratègia. De vegades ens claven arguments certs però incomplets (que són els més verillous) com ara que la democràcia econòmica ja és més democràcia que qualsevol forma de capitalisme; arguments, d'altra banda, que la burgesia, a la defensiva però odiosament fallaç, no deixa d'esgrimir contra la lluita dels pobles tot profetitzant dictadures.

Cal fer un esforç d'aprofundiment. "Aquesta severitat respecte al contingut científic de la doctrina, deia Georges Lavau, és més i més imperiosa pel fet que la lluita dels treballadors imposa compromisos en l'acció, retrocessos, aliances tàctiques".

I. El fonament teòric de la llibertat

Es fàcil de percebre que l'acostament dels revolucionaris a la idea de les llibertats ha estat pregon i àmpliament sincer però pragmàtic. Estem amarats de llibertat i no sabem d'on vé, i fins de vegades algú sospita que es tracta d'una barreja de contaminació doctrinal i de conjuntural necessitat política. I no és cert: a part de ser efectivament una rigorosa necessitat político-teòrica actual del socialisme revolucionari, es troba en la base de l'ideari socialista i també, com veurem, en el seu origen històric.

A Marx i Engels, i a Lenin quan tocava en principi el tema, no se'ls va ni ocórrer que el socialisme podria no representar una enorme ampliació de la llibertat, de totes les llibertats. Es podrien omplir llibres de cites sobre això. Ara, és veritat que aquesta qüestió no s'hi troba desenvolupada. Per què? Per què aquest buit? Per dues raons essencials: per la obvietat a què ens referim d'un assumpte que considerem

ven evident, i segon, i en part com a conseqüència, perquè llur enemic teòric principal no era l'absolutisme i el despotisme sinó el liberalisme conservador.

En estudiar des d'aquesta òptica "L'Estat i la Revolució" (Lenin, 1917), obra d'importància capital no sols per al marxisme sinó per a tot el pensament contemporani, en repassar el Manifest de 1848 o "L'origen de la família, la propietat privada i l'Estat", es manifesta la lucidesa amb què els autors aclareixen davant de la il·lusió liberalformalista, és a dir, no davant del liberalisme sinó de la seva manipulada, precoç i majoritària interpretació vàcua i burgesa, que hi ha classes objectivament enfrontades, i que tot Estat és de classe i més exactament una dictadura de classe.

Els clàssics del marxisme representen la negació dialèctica, amb els elements que 1789-1917 havia aportat, d'aquella visió més o menys liberal de la societat com a ens internament harmònic o harmonitzable per la raó, de la tirania com a crosta imposada al cos social des d'un "fora" no emanat de les seves esquerdes essencials; de l'Estat liberal, i en definitiva de tot Estat del que acabem de dir, com a estructura situada per damunt de les lluites entre els individus i les classes. És una negació dialèctica, doncs, en dos nivells: el de la filosofia política (o teoria de la societat) i el de la teoria de l'Estat. Marx, sobretot, no desconeixia ni menystenia la importància definitiva del racionalisme i el liberalisme en el procés d'alliberament i sense els que el mateix marxisme no hauria mai existit, però ha d'atacar les insuficiències greus de una teoria social fonamentalment construïda abans de la revolució industrial i l'explosió capitalista del s.XIX i, no cal dir-ho, la seva lectura desmedulada en la pràctica política -Cànovas o Thiers eren "liberals"- i en el liberalisme de càtedra.

O sigui, un home com Marx tan absolutament impregnat del progrés mil·lenari de la cultura europea no va imaginar que el descrèdit injust i l'esborrament d'allò de què partia, d'allò que superava però que seguia i segueix conformant les seves concepcions i que no eren unes idees concretes sinó la ciència, la cultura i la raó mateixa, podria fer obscur l'abast i la transcendència del seu romiment que no era oblit. En filosofia política i en teoria de l'estat el marxisme era l'antítesi, però calia i cal culminar el pas amb una nova síntesi (síntesi no vol dir mescla), nova i superior.

Que la societat està íntimament escindida és exacte però no clou la reflexió, i, a més, d'això pelat no se'n podria fer altra política concreta que l'assíria o la tartàrica ja prou conegudes. Cal tancar la ferida de la societat no negant-la sinó mitjançant les pautes de coexistència d'un nou contracte social, el revolucionari. Perquè el Contracte no és en els liberals, és a dir, en els pensadors progressistes d'una colla de segles, tant convicció prèvia com una necessitat de tota vida col·lectiva, si hi ha d'haver vida i no solament esqueixament interior.

Aquest és el punt. El liberalisme no era tan ingenu com ens han dit. Quan Tomàs d'Aquino parla d'un bé comú que subjecta (ha de subjectar) també els poderosos, quan el mateix Hobbes no sacralitza el poder fort sinó que n'assenyala la utilitat per a protegir l'individu, quan Montesquieu promouga tres poders independents (legislatiu, judicial, executiu: ¿no té això actualitat per a nosaltres?) i que s'equilibrin, quan J.J.

Rousseau contrasta una suposada innocència primitiva amb la brutalitat, que cal ser frenada, de la vida social (hem triat exemples ben allunyats de nosaltres per remarcar la raó general amb independència de la desraó concreta) en definitiva evidencien la necessitat d'un contracte per a la no-destrucció, i això ens concerneix perquè nosaltres menys que ningú no volem tampoc la destrucció de la sociabilitat humana sinó la seva transformació profunda i revolucionària, tot destruint l'opressió.

No es tracta de fer dir al liberalisme o al marxisme el que ni tan sols podien concebre, no es tracta de batejar-los o de pensar que són el mateix. Perquè seria un força ment i perquè ens hem de guardar de tota fidelitat literal. Del que es tracta, i això ja no té espera, és d'extreure'n pels homes d'avui totes les possibilitats pràctiques i teòriques d'alliberament. No per la teoria, pels homes.

Alguns pensen que l'excessiva abstracció categòrica de L'Estat i la Revolució es deu en part a la relectura que a partir de 1914 Lenin fa de Hegel (encara que, com diu Gramsci, Lenin no pretén de "convertir" la filosofia en política). Però aquesta anàlisi no ens ha d'importar aquí més que per "relativitzar" sense "aigualir" aquelles categories. Per exemple, és sabut que la noció de "dictadura del proletariat" es desprèn de l'encertada idea que tot Estat és per definició una dictadura de classe o de classes. L'estat capitalista de formes més democràtiques és en aquest sentit una dictadura de la burgesia, i ho és en veritat per l'opressió social que el caracteritza. (Amb tot, no som partidaris de l'ús de l'expressió dictadura del proletariat, fora del treball teòric, per la seva irreversible connotació negativa). És a dir, si nosaltres evitem també de convertir un model teòric en mala política quotidiana comprendrem que el socialisme, el poder dels treballadors, no es veu comel.lit per principi a la dictadura política, i encara més, que per principi la rebutja en uns amplis ara i aquí que configuren un sòlid marc referencial.

El marxisme no és un cos de formulacions. El marxisme és, per damunt de tot, un mètode incisiu d'estudi de la realitat viva. El marxisme no és la filosofia de la cita. Si fos una filosofia, cosa discutible, seria la filosofia de la praxi. És a dir, aquella que resumeix Marx en la famosa tesi XI sobre Feuerbach: "transformar el món, en comprende'l; comprende'l, en transformar-lo".

El marxisme és l'anàlisi concreta de la situació i l'època concretes, i la restricció sectària de la seva rica potencialitat està essent contestada no per autors solament sinó pels pobles i la mateixa història.

No hem de confondre la fermesa en els principis amb la rigidesa emborridora. És saludable la prevenció contra tot el que sembli revisionisme perquè molt sovint la radicalitat revolucionària s'ha acompanyat de senzilles i poc flexibles concepcions, i, al revés, el reformisme complaent de laxitud teòrica. Però la realitat d'avui no crida a la laxitud sinó a la creativitat: a part que la vida ja ho revisa cada dia tot, el problema teòric seria saber què és ortodox en un mètode que no té axiomes. Només la transformació revolucionària de la realitat o el potenciament d'aquesta transformació dona en definitiva, raó de "l'ortodòxia". I a més l'autèntic revisionisme es caracteritzava no sols per aquell reformisme i laxitud sinó per llur combinació amb un dogmatisme de ba-

raules i amb un mecanicisme mentalment i políticament còmode.

El Gramsci jove avorria tant el marxisme litúrgic que es va pensar amb massa alegria que la revolució russa contradia el marxisme i va escriure un explosiu article: "La revolució contra El Capital". Que aquesta qüestió del poder social constituïa un terreny fosc ho indica que Engels fins i tot proposà a Bebel en una carta de març de 1875 "d'emprar sempre, en comptes de la paraula Estat, la paraula comunitat".

És clar, tot això no obstant, que cal destruir l'Estat; el problema sequeix radiant en precisar què vol dir això. Les revolucions de 1848 porten a Marx i Engels a la noció bàsica, la Comuna de 1871 els proporciona suggeriments sobre aspectes de la nova societat, però tot plegat i les reflexions sobre les experiències posteriors ni de molt completen el procés, no terminen la negació dialèctica de què parlàvem. Una societat no es pot definir purament com a ruptura, com a fractura, perquè és també recomposició, ni el poder com a poder del qui "té la raó". Aquesta última ni és la teoria liberal ni la "teoria marxista" de l'Estat, sinó la feixista. I almenys a nivell de pràctica, la de tota dictadura política amb ànim de permanència.

El socialisme representa com a filosofia política un nou Contracte social, revolucionari, que s'expressa, com a teoria de l'estat, en una Constitució revolucionària (veïm Constitució).

II. El fonament històric de la llibertat.

La llibertat és una necessitat del socialisme en el món d'avui, perquè és una necessitat apressant del món d'ara.

La llibertat no és una tàctica, no és opcional, no és una via, no és una clàusula condicional, no és una modalitat. Amb la visió positivista tan estesa (i que sovint es creu marxista) i tan estreta mai no ho comprendríem. El positivisme, de fet, fuig de tota generalització conceptual, eleva el fet concret a l'única realitat estudiada, considera tota deducció d'ordre superior com a sospitosa d'"ideologia" en el mal sentit de la paraula. El positivisme no cossa el sentit general d'un procés, per això no ha entès Xile ni extreuria de la Revolució Francesa, per exemple, fita grandiosa en la història de l'alliberació humana però quel·lògicament no pot oferir cap concreció estable de llibertats en el sentit que són possibles avui, no en deduiria -dèiem- el que estem intentant no "demostrar" sinó raonar.

No és veritat que el propi de la revolució liberal sigui l'alliberament "polític", i el propi de la revolució socialista sigui el "social". Això, demés del seu esquematisme groller, ens negaria als socialistes i a tots els homes progressistes d'avui parts essencials de la nostra història. Hem begut a moltes fonts, i no podem admetre una fixació pobre i sectorial ("els de 1917", "els de maig del 68") i una hinovaloració del conjunt del que ens configura.

Hem begut en fonts llunyanes. Amb Aristòtil, amb el que representa, passarem nosaltres de la llegenda a l'analítica. A l'àgora, del decret a l'escrutini. Amb Espàrtac, de la submissió a la revolta. Amb els notaris romans, de la norma incerta a la jurisprudència (el menyspreu dels conceptes de juridicitat i llei amb l'argument, útil en con-

cret però no dins el descabdellament general de la sociabilitat humana, que són superes
structures destinades només a permetuar les opressions, surosa una ignorància -no culpa-
ble- de la història del dret, i el preparatiu -terrible- de qualsevol arbitrarietat).

L'home com a mesura, el racionalisme, la filantropia dels il·lustrats i la lluita
dels pobles. Els pobles, i no Déu o els reis o els dictadors, com a font de sobirania.
La classe obrera, el tercer món, el socialisme. Això no són històries, aquesta és la
nostra història.

Aquesta és la carn de la nostra personalitat. Aquestes idees no són compatibles
amb la revolució: són les idees de la revolució, i part de la història de la revolució
de les idees.

La revolució socialista és un fet de classe i un fet nacional, un fet de classe i
un fet universal, la necessitat d'avui i la síntesi de moltes insurreccions antigues.
La revolució socialista no és tan sols justa sinó l'única sortida raonable. El socia-
lisme és una opció política i de civilització.

III. El fonament polític de la llibertat

I malgrat que el que hem exposat en els punts anteriors no sofreix una contesta-
ció teòrica seriosa, una part important de l'esquerra "accenta" però no s'ha fet enca-
ra militant de la llibertat. A Grècia alguns reclamen l'execució dels coronels (qui en
el nostre país, pensant-se d'esquerra, sigui partidari de la pena de mort -fora d'una
situació de guerra- o és ximple o és hipòcrita i de qualsevol manera fa un flac favor
als nostres ideals), sobre Portugal discutíem tancats en l'emirisme i el resultat era
estèril (cosa que malesa un altre cop la importància pràctica dels problemes teòrics,
per exemple el valor de principi, o no, de les llibertats) i paralitzador.

Tal vegada és que s'ha confós defensa de la llibertat amb pacifisme i manca de
contundència revolucionària: llavors les posicions autoritàries es pretenen més radi-
cals i més pràctiques perquè és més "fàcil" la revolució sense aquesta nosa de la demo-
cràcia. I no. La revolució sempre és difícil, a part que no és aquesta la revolució d'
avui. No solament la inscripció de les llibertats entre els principis de la revolució
no és falta de contundència, sinó que necessitem tota la contundència i la coerció
per a implantar, defensar i ampliar les llibertats.

Diu el document Pel Socialisme: "Això només és possible...amb el plantejament d'a
questa transició en un marc de llibertats polítiques i democràtiques". És així, però
"un marc" evoca només una idea instrumental, poc convençuda. Cal tenir present que la
revolució i la llibertat no són l'exclusiva d'uns grups sinó que corresponen als inte-
ressos objectius de la immensa majoria.

La llibertat és subversiva. L'humanisme, contra un sistema inhumà, és sediciós.
La racionalitat és corrosiva. La de les llibertats és una batalla de classe fonamental
i el nostre descuit en això, a part de no fer necessàriament més problemàtica la con-
trarevolució violenta, otorgaria a la burgesia un gran triomf hegemònic.

La demagògica oposició entre les necessitats materials dels treballadors i les
llibertats és pròpia dels feixismes i els populismes, no dels socialistes.

Es rara avui la postura segons la qual el socialisme vol dir per força dictadura política. Però no és infreqüent l'accidentalisme quant a les llibertats. Si les "condicions objectives" permeten la democràcia, sí. Si no, no. És a dir, el problema seriós comença en desbrinar, acceptat que el socialisme "admet" la llibertat, fins a quin punt l'exigeix, per què, com i on.

El socialisme exigeix llibertat. Per què? És prou conegut: perquè en llibertat tenen més possibilitats de desplegament totes les aptituds individuals i socials, i el socialisme no ha vingut a deturar la història (que és en part la història d'un gran procés d'alliberament). Perquè l'home adult només viu a gust en llibertat. Perquè el socialisme no és un règim de despotisme il·lustrat dels socialistes sinó de govern del poble i llibertat de tothom. Perquè la manca de llibertat és indivisible, com la llibertat, i afecta tot el poble. Perquè la gent és subjectivament sensible cada vegada més a la restricció de les llibertats. Perquè els revolucionaris ho són si defensen tots els drets populars. Perquè no es pot encotillar sense ferir-la, o sense esmorteir-la, una societat en ple desenvolupament, ruptura de les antigues relacions socials i productives, esclat de la ciència, de la tècnica, de la cultura i de les generacions. Perquè el procés de civilització i de protagonisme popular es troba de tal manera unit a una tensió alliberadora que posar en qüestió una part d'aquesta es situa fora de la nostra òrbita històrica i cultural, constitueix una contradicció tan òbvia que és difícil de contestar amb arguments menys redundants que el perquè sí; una pregunta tan estranya com la de per què és incompatible el socialisme amb l'esclavatge. Perquè és així. Per definició de socialisme.

El socialisme exigeix llibertat. Com? Tothom diu que en el socialisme hi haurà "més llibertat". Però ara volem expressar llibertat sense restriccions que assegurin tot el que els homes ja han imposat, el que els pobles (no "la burgesia") han conquerit: eleccions de tots els càrrecs a terminis fixos, partits, divisió de poders legislatiu, judicial i executiu, submissió d'aquest a les lleis habeas data, maximalització de l'habeas corpus, etc. I sobre això, que és una penyora de la humanitat progressiva, l'ampliació immensa que possibilita i a què obliga la més avançada democràcia social. La democràcia popular és "d'una altra manera" i "té altres formes" si tot això que ha costat lluites heroiques durant segles s'aferma. El que no podem és dir que en el socialisme la democràcia és d'una altra manera, i fer-la tan distinta que no se la reconeix.

Tenim l'obligació d'encastar el poder popular en l'evolució històrica, única i desitjable manera d'assegurar ambdós. La mateixa expressió "democràcia burgesa" a part del seu tuf autoritari, és enormement injusta amb l'esforç dels pobles.

El socialisme exigeix llibertat. On? A tot arreu. Les "diferents condicions objectives", que ens obsessionen, també hi són per a l'intent global revolucionari i no per això deixariem de lluitar. No podem crear la justificació brèvia de l'abandó del combat pel socialisme i la llibertat.

La "situació concreta" no és una dada simple, té moltíssims nivells. Correspon a la mateixa situació concreta que tota revolució és i serà amenaçada per l'imperialisme

i que l'opinió pública mundial (per instint i per manipulació) està molt sensibilitzada a les deformacions del socialisme. La situació concreta no és una dada aïllada i "objectiva". La postura dels revolucionaris en el respecte de les llibertats, per exemple, forma part de la situació concreta. Sovint es justifica qualsevol cosa i coses oposades amb el recurs a l'abstracta situació concreta. Això, a més de pueril, oblida que el canvi revolucionari és cada dia més un fet universal, que cada decisió ressona en el procés històric general i que les exigències d'aquest i les de tots els pobles han de pesar en l'ànim del dirigent més acuitat per problemes concrets. No es pot fer avui a Europa una revolució provinciana, que a més atentaria contra el nostre propi poble.

Quan la impressió immediata ha cessat com si hagués precrit un episodi més, hem de parlar de Xile. En els cenacles, en els articles, era essencialment una discussió alambinada de tàctica, de via cap a. L'home corrent però, va intuir una altra cosa més profunda: una premonició de la nova societat. Per primera vegada en molt de temps s'oferia a l'amplíssima opinió democràtica dels països desenvolupats i semidesenvolupats una imatge, no exòtica en la latitud o en la manera, en què s'ajuntaven dues idees simples i fondes: manava el poble, i els qui governaven eren honestos i tenien tota la raó. Xile no és una experiència fallida si no ens situem "au delà" de tot contacte amb la basta i arrelada consciència de la gent.

Xile no és per força un camí, sinó un tast de la societat que estem ajudant a fer néixer: revolució i llibertat immensa. La democràcia no és una via, sinó una conquesta definitiva de la humanitat civilitzada.

La llibertat és per als revolucionaris d'avui una qüestió no negociable, de principi, que cal inscriure en les mateixes bases fonamentals del procés d'emancipació de l'home. El seu risc ha d'ésser acarat perquè cap altre sender no condueix a un alliberament en què els treballadors superin l'estadi de súbdits dels preparats a ciutadans del país de llurs pròpies equivocacions de bon poble de qui es té cura, a amo. A Xile no vam perdre la batalla essencialment per respectuosos de la democràcia sinó per una correlació de forces en qualsevol cas adversa, i el que de debò passa és que la fortitud ideològica la fidelitat als nostres principis i a les necessitats populars ha fet nírrica una victòria de la reacció i l'ha feta una derrota moral per a les oligarquies del món, si la discernim.

Allende no era tan sols un home honest. Expressament sacsejà la consciència del món amb mirada política i històrica.

Perquè ho exigeix el socialisme i ho exigeix el món que ha començat, perquè no pot ésser aleatòria la lluita contra el que violenta, envileix i paralitza la força de l'ideal socialista proposen la inclusió de les llibertats en el nivell dels principis ideològics del combat revolucionari.

IV. El socialisme com a alliberament.

L'únic argument seriós contra les llibertats, des d'una perspectiva materialista, seria que la consciència no avança sense canvis previs de les condicions objectives. Es cert: aquesta és una de les raons que els socialistes no siguem pacifistes in condicionals; per això també som contraris al farisaic "laissez faire" de la burgesia (que és llibertat d'acomiadar treballadors, i en el límit seria llibertat de tenir es claus), i partidaris d'una Constitució avançada i revolucionària; per això, en fi, in clusivament dins aquesta constitució menarem la lluita política més intensa pel continuat eixamplament i aprofundiment de les transformacions.

Es cert igualment que la llibertat és costosa, però és que no resulta planer cap objectiu de la revolució. Per exemple, la democratització real de l'Estat i de tota l'administració pública trobarà una resistència tan dura i persistent, i representa un capgirament tan important en l'organització de la vida social, que el seu desenvolupament és ja poder popular, és ja "dictadura del proletariat".

De vegades es diu que els treballadors no són sensibles a la necessitat de llibertats. Però la veritat és que són els més interessats objectivament a disfrutar-les i seria així encara que la urgència més que justificada per d'altres aspiracions concretes en velés la consciència explícita. Una cosa és "actitud" de classe, sobre la que es pot fer obrerisme, i una altra cosa diferent postura de classe, sobre la que es pot plantejar una política obrera. Si el socialisme no és llei i llibertat sinó po der arbitrari, acabo emresonant el dirigent obrer que em fa vagues inoportunes. Sense lleis i llibertats no hi ha democràcia, ni revolució, ni societat civilitzada.

Una constitució revolucionària ha de prohibir l'apologia del delictes, per exemple del racisme, del esclavatge, un dia del capitalisme monopolista, un dia de la pena de mort (per la mateixa raó que castigaria amb duresa l'apologia de la tortura), l'impediment de la llibertat d'expressió, etc. I això no perquè nosaltres siguem contraris a la censura, la tortura, la pena capital, l'esclavatge, el capitalisme, el racisme, sinó : que nosaltres ho som perquè tals coses barren el camí del desenvolupament material i moral de la humanitat.

La paraula "democràcia" conté de sempre un doble sentit, una ambibologia; significa "poder del poble", i també "poder de la comunitat". Aquest doble sentit és un contrasentit? : No. El socialisme, que és la democràcia possible avui, significa poder per al poble i ciutadania per a tothom. El fullet Pel Socialisme diu que "(les llibertats) han d'expressar la variada composició del bloc social que impulsa les transformacions socialistes". No solament això, també han d'expressar la variada composició del conjunt de la societat. El poder per al poble, la sobirania per a tothom com a cos social, la ciutadania per a tothom i cadascú.

Diu també "Pel Socialisme" : "En la democràcia política del socialisme han d'expressar-se totes les contradiccions no antagoniques de la societat". Però, en primer lloc, no hi ha uns canons previs que donin la raó del caràcter de les contradiccions i afinitats socials. Són relacions que no van desvetllant la seva naturalesa real més que en el curs del procés històric, i en què, a més, la subjectivitat ("l'animus") té

una gran importància concreta, la subjectivitat nostra i la dels altres. Per exemple, durant 18 mesos el P.C. i el P.S. portuguesos han mantingut postures en la pràctica irreconciliables, o la D.C. xilena ha donat una ala simplement feixista, la de Frei, i una altra democràtica i més que honorable, la de Leighton. En segon lloc, hi ha graus d'antagonisme: Pujol o Tomic representen (a part d'alguns nuclis populars) certs sectors de la burgesia, però ningú no gosaria comparar-lo amb Udina o Aylwin. En tercer lloc, doncs, i concloent ¿qui ha de definir en el socialisme la contradicció entre una postura pública i el sentit general de la vida col·lectiva, i, precisant més, la relació entre una postura i el poder social, o la ciutadania, o la il·legalitat perseguible? : La Constitució democràtica i revolucionària i els tribunals, en darrer terme. La contradicció absolutament antagònica burgesia-proletariat no té ni de molt una correlació pràctica automàtica.

Montesquieu escriu el 1748 L'Esperit de les Lleis. En aquesta obra avança la teoria de la separació de poders que l'article 16 de la Declaració de Drets de l'Home (un dels nostres textos bàsics) proclamarà així: "Tota societat en què no estigui assegurada la garantia dels drets ni determinada la separació dels poders manca de constitució". Un aristòcrata anglòfil i moderat que intenta defensar les prerrogatives del seu estament, amenaçat entre la reialesa absoluta i el radicalisme democràtic liberal. Un teòric a qui preocupa més l'harmonia dels poders que llur independència. Una formulació que se'ns mostra com a manifestació circumstancial d'un temps i d'una classe contra la que lluitem, la burgesia, té un fons i una lletra lancinantment vigents. El fons, perquè en tota societat, inclosa com és natural la socialista, els detentors del poder (que mai no són nítidament una classe sinó la seva representació més o menys fidel) tendeixen fins de manera espontània a concentrar-ne els aparells i això es torna contra tot el cos social incloses d'alguna manera les classes dirigents. La literalitat, perquè la tipificació del poder en legislatiu, judicial i executiu és sensacional. "Però aquesta no és la contradicció real, la de les classes". No és cert del tot, i per tant aquí és fals. La defensa constitucional de cada individu i grup en allò que no siguin privilegis injustos (l'eliminació dels quals ha de ser garantida per les mateixes lleis de la societat revolucionària), la protecció constitucional del que no pot ser iniquament arrabassat per mi -per exemple el dret a no comparèixer davant un policia popular sense advocat, l'obligació de processar el dirigent que roba-, aquest emparament és el de la revolució que mereix el nom.

Els feixistes odien Rousseau ("aquell home nefast": J.A. Primo de Rivera) perquè per a ells les contradiccions entre els homes es resolen amb el poder d'una "minoria ardida" (que fa guàrdia pretoriana dels monopolis) i no per una solució contractual, com ens pensem nosaltres. Qualsevol contracte? No: aquell que tot i assentant les bases de l'eliminació de la propietat privada dels mitjans de producció, etc. estableixi l'extraordinària llibertat concebible avui en una societat d'homes i dones. Una solució contractual perquè tothom ha de tenir assegurats per carta fonamental els seus drets davant el govern o l'assemblea de barri. Si és cert que tota vida social és ten

sa en algun grau, la revolució disposa la convivència possible en la justícia i la llibertat.

Dir que mana una classe, no és dir gairebé res en política concreta (ni tan sols en Dret Polític). Que mana un partit, ja és dir massa. I llavors el problema és: ¿teoria "leninista" més pràctica política "burguesa"? No, aquesta mala consciència teòrica és inadequada i frustadora. No hem de manllevar res a "la burgesia" sinó recuperar per al poble el que és del poble, la legitimitat democràtica, l'ofensiva de les llibertats, la batalla per la Constitució revolucionària. A la Unió Soviètica, posem, no hi ha Constitució en el sentit civilitzat de la paraula (a tot arreu hi ha una "constitució"), és a dir no hi ha Constitució. No hi ha democràcia -ni socialisme per tant-, ni democràcia de base ni democràcia de cúpula, sense una expressió constitucional democràtica. No és Estat de Dret el que té "lleis" (que de "lleis" també en té el franquisme) sinó el que té una legislació sorgida de la sobirania popular i potencialment capaç de ser una eina de l'alliberament del mateix poble.

No un Comitè, la Constitució. El socialisme no és arbitrària opressió, sinó la justa opressió d'un contracte social revolucionari.

V. Sobre la llibertat, la democràcia directa i l'autogestió.

Per damunt de la reflexió pròpiament política que estudia la "democràcia directa" en el si del model teòric general de la societat democràtica i en el si del marc sociològic general del fenomen democràcia, és indubtable que la insistència històrica i actual en l'autogestió, en la democràcia directa, en l'autenticació de la democràcia, no sempre clara però sempre viva i viscuda, d'arrels diverses (del marxisme a l'anarquisme, del personalisme cristià al cooperativisme proudhonià) i tothora basades en necessitats reals i no resoltes, planteja una doble obligació. Primera, destriar el gra d'aquestes necessitats de la palla dels errors pràctics o de concepció. Segona, mirar de donar resposta a aquestes necessitats.

Resposta de fons i de forma. Sovint, abans que no cap altre perfilament de contingut, una part important de la població i els dirigents plantejem l'exigència de "noves formes", d'una acomodació instrumental que permeti la plena expressió i possibilitat de resolució d'aquelles necessitats. I quant al fons, si democràcia no és solament democràcia de tothom sinó plenament de cada un (de cada grup i de cada individu) en el límit, i encara que sigui inexactament, democràcia és igual a democràcia directa.

La qüestió, en fi, pot quedar plantejada d'entrada amb la seva dificultat i la seva polaritat si alhora afirmem que el menyspreu pels instruments "clàssics" de democràcia és absolutament inadmissible sense un principi d'idea clara de la superació de l'instrument criticat (per exemple, el parlament, si algú en té la idea) i no de la seva eliminació, que això és vell i arriba de llocs prou coneguts. I si afirmem també a ra que sense llibertats generals no hi ha cap llibertat parcial -com al revés-, o bé que aquesta llibertat parcial només és llibertat si se sap parcial, si no s'autosatisfà i si s'utilitza ella mateixa per l'aconseguint de les llibertats.

Des del punt de vista teòric democràcia vol dir sobirania popular, i democràcia representativa -per a molts això és simplement sinònim de democràcia- aquell contracte "tècnic" (no es tracta aquí d'un contracte social entre parts objectivament enfrontades) pel qual no hi ha de representats a representants pròpiament una cessió de sobirania, de poder, sinó una delegació de funcions, d'unes determinades funcions que no pot realitzar tothom indistintament. 1) La sobirania i el poder pertanyen íntegres als representats 2) Les condicions de la gestió (atribucions, termes) estan fixades d'una manera o d'una altra. 3) La gestió no és per ella generadora de poder, només dipositària i administradora. 4) Essent un contracte per a una finalitat, no hi ha a priori una forma contractual més "democràtica" (presidencial, de consells, parlamentària) sino que, sobre la base de la sobirania popular, serà més o menys adequada a les circumstàncies cara a la consecució d'aquells fins. 5) Cap forma de despotisme il·lustrat no és un contracte sinó una imposició, i no és democràcia.

Ara bé, ¿qué és la democràcia directa? : a) o l'exercici directe del poder en totes les seves parcel·les, sense cap instància intermediària: però això no és teòricament ni pràcticament possible possible. b) o la delegació molt pròxima en el temps i en l'espai de funcions de poder. És això segon; però a tota democràcia es manifesten en aquest ordre dues necessitats, una és aquesta autenticitat i immediatesa de la vida democràtica, l'altra és l'extensió dels seus efectes, la seva potenciació més enllà dels àmbits locals, la seva racionalització. En teoria, un poder fort en mans dels representants no és per força menys democràtic que el contrari si els representats tenen capacitat real de decidir sobre els mecanismes essencials del poder. D'altra banda, sovint només un poder sòlid permet una gestió efectiva.

Per a la reflexió desapassionada, la mediatessa o immediatesa en el temps i en l'espai del "control" dels representants és solament una dimensió de la problemàtica general del poder i del poder democràtic.

Això establert, la democràcia directa en el sentit ample i recte és la nostra i l'única manera d'entendre la societat lliure, participativa i de masses a què aspirem. En el sentit ample i recte, o sigui combatent la il·lusió protagonística de pocs i perseguint en canvi l'exercici real del poder pel poble. Comprendent que les formes concretes són una manera útil o no però mai una finalitat, és a dir, destruint el democratisme per reforçar les conviccions democràtiques. Rebutjant la dictadura dels consells en el si d'una democràcia de masses. Convencent-nos de la importància i de l'exacte abast de les nostres concepcions sobre la democràcia directa i l'autogestió, tot evitant de desvirtuar-ho com a mera bandera verbal.

Cal d'altra banda eliminar a tota costa de les idees sobre la relació entre moviments de masses i poder qualsevol contagi de "democràcia" orgànica o corporativa. Els dobles (o múltiples) poders completen el contracte democràtic i revolucionari, li donen vida i substància, sempre que no siguin una manera autoritària de saltar-se'l en allò que poden, de violentar-lo minoritàriament: és bàsic comprendre que en aquest cas el realment perjudicat no és l'aparell de govern sinó la resta del poble.

Els moviments de masses, els sectors, no són per definició font de poder general, no generen poder global si admetem que sis-cents no podem determinar el que afecta a sis mil.lion; no tenen exactament rang Constitucional (encara que estiguin protegits i potenciats per la Constitució, i recollida al més alt nivell la seva immensa capacitat de suggeriment) per la mateixa raó que no pot existir ni en teoria un estat sindical: 1) per incompetència : als sectors no els pertoca el govern general, ni de fet els sol interessar per vocació sectorial. 2) perquè es tracta d'un fenomen essencialment irregular i fluctuant, objecte d'estudi de la política pràctica i la sociologia però no de la teoria de l'Estat.

El document Pel Socialisme assenyala amb força i destresa un dels puntals de la nostra ideologia quant a la democràcia i a la democràcia directa, el que se n'ha dit principi de subsidiaritat, a saber aquell que postula que cap estructura no pot arrogar-se allò que la societat pugui realitzar: "L'autogestió a tots els àmbits de la vida social comporta una transferència de poder de l'Estat a la societat". Això lliga amb els profunds corrents populars de resistència enfront de l'Estat i l'estatisme, amb el sindicalisme, el carlisme popular, el federalisme, en llurs millors tradicions. "Posant els centres de decisió el més aprop possible dels afectats per aquestes decisions", "exercint la màxima capacitat de resolució sobre les pròpies condicions de treball i d'existència".

La democràcia torna a suscitar a nivell teòric la qüestió de què defineix la democràcia, el seu origen continuat (accent generatiu), els seus objectius i intencionalitat (accent finalístic), la perfecció docta de contracte (accent formal). La degradació per hipertròfia i desequilibri produeix, respectivament, el democratisme (amb anarquia), la dictadura per al poble, el constitucionalisme buit d'objectius. La democràcia que proposem no és el punt mitjà de la preocupació formal, finalística i generativa, sinó la revolució que assumirà aquestes i totes les legítimes aspiracions humanes.

Assegurar aquesta assumció equilibrada i radical no és l'imperatiu menys important d'entre els que justifiquen i fan necessari un gran Partit Socialista .